

تاریخ عثمانی انجمنی

۱ تشرین اول
۱۳۳۰

پہنچ سنہ
نومبر ۲۸

مجموعہ سی

هرسك اوغلى احمد پاشانك اسارتنه دائر قاہرہ دہ بر کتابہ

سلطان سليم خان اولك قاہرہ بی فتحندن مقدمكى زمانہ عائد اولق اوزرہ شہر مذکورہ موجود مبانی اوزرنده كى كتابہر میانندہ طوغریدن طوغری به تاریخ عثمانی به جهت تعلق اولانلر يك اندردر . اسویچرہ لی مستشرق وان برخم فورپوس حالندہ نشر ایستیکی قاہرہ کتابہ لری مجموعہ سندہ [۱] ۳۶۴ نومرو تحتندہ هرسك اوغلى احمد پاشانك مصر دہ كى اسارتی مشر عربجه بر کتابہ بی قید ایتمشدركہ وقعہ مذکورہ دن بشقہ اوزمانلر مصر لیلر ك عثمانیلر حقدہ بسله مكده اولدقلری افكارى دخی افادہ ایتمكدہ اولسنہ بناآ آریجه بر اہمیتی حائر بولندیضدن بورایہ ترجه ترجمہ سیلہ برابر دوجنی وبوسیله ایله سلطان بازید خان ناینك مصر محاربانی حقدہ بعض ایضاحات تاریخیه اعطاسنی [۲] ونہایتہ پاشای مشار الیہك بردہ ترجمہ حالنك علاوہ سنی مناسب كوردك .

کتابہ مذکورہ قاہرہ دہ قلعه نك آرقہ طرفندہ واقع جبل جیوشی تسمیہ اولنان موقع مرتفعہ کیدن یولك اوزرنده امیر یعقوب شاه اسندہ برینك انشا کردہ سی اولان صہرنج و تربہ نك اوزرنده موضوع بولنوب متی بروجہ آتیدر :

و عاظم الله به على العبد الفقير الحقير تراب الاقدام يعقوب شاه المهتمدار
عمارة هذين الصهر مجين والقبين في دولة المقام الشريف الخاقاني الففجورى

[1] Van Berchem, Matériaux pour un Corpus Inscriptionum arabicarum ; II. partie : Égypte, fasc. 1 : Le Caire, p. 547

[۲] بووقایبک حکایہ سندہ اسلمی کچن مواقعك کافہ سنی تعیین ایتمك قابل اولماقلہ برابر وقایع مذکورہ بی تعقیب ایدنلر ایچون برسولت اولق اوزرہ مصر محاربہ لرینہ صحنہ اولان حوالینك بورایہ بر مختصر خریطہ سی درج اولنشدور .

الفريدونى تاج ملوك العرب والمعجم خادم الحرمين الشريفين الذى فاق
اقرانه من الملوك بالعلم والعمل والفروسية ابو الفتوحات السلطان
- قايتباى - منها جريان عين عرفة و عين بيت المقدس و عمارة مسجد
الحيف والحرم النبوى على ساكنه افضل الصلوة والسلام وتوجه المساكر
المنصورة الى مملكة الروم لرد عساكرهم فلما ان تقابل المسكران وهجمت
العساكر المنصورة عليهم كلاشود الضراغم فضيقوا عليهم الارض بما رحبت
فما وسعهم الا الفرار ففروا كحمر مستفزة فرت من قسوة فوقع في
قبضتهم باش عساكرهم بن هرسك ومن دونه و شيع من لحوم قتلاهم
الضباغ والذئاب والنسور والعقبان فاحضروهم فى السلاسل والاغلال
بين يدي الحضرة المعظمة و صانقهم من كسة بالحوش الشريف وكان يوماً
ما كتب مثله فى تواريخ الملوك السالفة وكان الفراغ فى سنة احدى وتسعمائة ،

ترجمه سى

« بو عبد فقير وحقير ، تراب اقدام ، مهماندار يعقوب شاهك نائل
اولد يني نعم آيه دن برى ده بو ايكي صهرنج وايكي قبه نك انشاسيدركه
مقام شريف خاقانى و ففورى و فريدونى ، تاج ملوك العرب والمعجم ،
خادم الحرمين الشريفين اولان و اقرا نى بولنان ملوك دن علم و عمل و فروسيه
ايله تميزايدن ابو الفتوحات سلطان قايتبايك زمان سلطنتنده واقع اولمشدر .
بوسلطانك نائل اولد يني عطايى آيه جله سندن اوله رق شونلر دخى
تذكار اولنور : عرفات و بيت المقدسك صولر يني اجرا و مسجد الحيف
ايله حرم نبوى على ساكنه افضل الصلوة والسلامى تعبير ايلدى .
روم اردولر يني بوسكور تمك ايجون عساكر منصوره سنى مملكت رومه
كوندردى . ايكي اردو تقابل ايتدكده عساكر منصوره سى دشمن اوزرينه
ارسلانلر كى شول وجهله هجوم ايتديلر كه ارض واسع اولد يني حالده
بونلره اوراسى طاركله رك فراردن بشقه چاره بولمديلر . بونك اوزرينه

اورکش وحشی ہمارک برارسلانک اوکنده قاجدقلری کبی فرار
ایتدیلمو . سردارلری اولان ہرسک اوغلی ومعیتمدن بمضاری اسیردوشدیلمو
ومقتوللرینگ اجسادای صیرتلانلری وقوردلری ونسرلری وقرتاللری
دوبوردی . اسرانی زنجیربند اولدقلری حالده او جلری منکوس سنجاقلریلہ
برابر ، حوش شریفده [۱] حضور سلطانی بہ سوروکلہ دیلمو . ملوک سالفہ
تاریخارندہ مثلی کورولہ مش برکون ایدی . [بوابینہ نیک تاریخ انشاسی]
سنہ ۹۰۱ھ .

وان برحک بالادہ کی کتابہ حقندہ علاوہ ایتدیکی ایضاحات مختصرہ
تاریخیہ مصر اسراشدن از بکک تحت قومانداسندہ اولان اودو ایلہ
عثمانی اردوسی یئندہ آدہ اوکنده ۸۹۱ سنہندہ وقوع بولان معرکہدہ
ہرسک اوغلی احمد پاشانک اسیر دوشدیکنی وازبک طرفندن تشکیل
اولان مظفریت آلای آراسندہ پاشای مشارالہ دیگر اسرا ایلہ برابر
زنجیر بند اولدینی حالده قاہرہ بہ ادخال ایدیلدیکی و ۸۹۵ سنہندہ مصر
ایلہ عثمانیلر آراسندہ ینہ بر حرب آچیلوب مصر لیلرک قیصریہ بہ قدر
کلدکلرینی ومصر دن اطلاق اولنوب بودفعہ دخی عثمانی اردوسنہ قوماندایدن
ہرسک اوغلنک ینہ مغلوب اولہرق از بکک آلینہ دوشدیکنی وبوصورتلہ ایکنجہ
دفعہ اولق اوزرہ عین صورتلہ مصرہ ایصال ایدیلدیکنی بیان ایتد کدن صکرہ
کتابہدہ موضوع بحث اولان مظفریتک بویکی محاربه دن ہانکیسنہ ٹاندا اولق لازم
کلدیکنی محاکمہ ایدیورکہ نتیجہ اعتباریلہ یکدیگرینگ عینی اولان بویکی
شمیلک تدقیق ایتیمہرک سلطان بایزید ثانی زمانندہ دولت عثمانیہ ایلہ مصر
حکومتی آراسندہ آجیلان محاربه لر حقندہ مورخ لارک مضبوطانی بر آرمطالہ
ایدہ لم .

دولت عثمانیہ سلطان بایزید خان ثانی زمانندہ حکومت مصریہ ایلہ

[۱] « الخوش العریف » قاہرہدہ قلمہ سورینک قسم جنوبیسنندہ اوزری
آچیق برحتمم حول ایدی کہ ملوک چرا کہ نیک صرکری باخصوص سلطان قایتبای
زمانندہ اورادہ اجرای مراسم ایدیلدی

۱۸۹۵ سنه سيله ۱۸۹۶ سنه لری آراسنده متعدد سفر لر اجرا ايتشدر . مورخ لریمز بو سفر لرك اساس لری حقنده يك ديكر ندن يك فرقلي اولماق اوزره بو محاربه لره واسبابنه دائر آز چوق معلومات و بر مكدده . در لر . اك اسكي مورخ لریمز دن نشری [۱] و لطفی پاشا [۲] وقایع مذ كوره به دائر يك مختصر بیاناتده بولندقلری حالده عاشق پاشا زاده نك [۳] بو بایده کی مضبوطاتی اولدقجه مفصل اولوب بوندن صكره تاریخ یازانلره مأخذ اولمشدر . سلطان بایزید خان تاتینك مصر محاربه لری مقدماتی فاتح سلطان محمد خان زماننده باشلا یوب سلطان سلیم خان اول طرفندن مصر ك صورت قطیعه ده فتح اولمسه سیله نتیجه لشمدر [۴] . فاتح سلطان محمد خان ایله ملك اشرف سیف الدین اینال بیننده ۱۸۵۷ سنه سنده باشلا یان و ۱۸۶۰ ده تجدید ایدیلن مناسبات يك دوستانه بر صورتده جریان ایتدیکی حالده بونك خلفی ولان ملك ظاهر خوشقدم زماننده ۱۸۶۸ ده مصره كوندریلن بر سفیر عثمانی حقنده اصوله مغایر اجرا اولنسان مراسم تشریفاتیه دن طولانی و قرمان اوغلی ابراهیم بكك ۱۸۶۸ ده وقوع وقایعه اوغللری بیننده حدوث ایدن منازعات طولایسیله و برده حج بولنده کی بر كرك فاتح حضرتلری طرفندن اجرای تعمیراتنه مصر حكومتجه ممانعت اولمسه سندن طولانی [۵] بو

[۱] ولی الدین افندی كتیخانه سنده کی آل یازیلی نسخه ده نومرو ۲۳۵۱ ، حالبوكه موزه هایون كتیخانه سنده ۴۷۹ نومرو ایله مقید اولوب معارف نظارتی طرفندن در دست طبع اولان ده اسكي نسخه ۱۸۹۰ سنه سیله ختام بولمده در . [۲] بروسی طاهر بك كتیخانه سنده آل یازیلی فقط نقصان نسخه (ویانه نسخه سندن بالاكال معارف نظارتی طرفندن در دست طبعدر) .

[۳] استانبوله اخیراً طبع اولمشدر (۱۳۲۲ هجری) ، خواجه سعد الدین تاج التوارخنده موضوع بحث اولان وقایع حقنده عاشق پاشا زاده کی مكرراً مأخذ اوله رف كوستریبور . [۴] ایلویه مراجعت ایدیكز .

[۵] عاشق پاشا زاده ، ص ۲۰۸ ، بومانته قرمان اوغلك بعض تزویر ایتده سببیت و بر دیکی بر تفصیل ذكر اولنیور .

ایکی حکومت اسلامیہ بنندہ بر خیل کر کینک حصولہ گلشدی. بوکر کینک ملک اشرف قایتبای زمانندہ ذوالقدریہ دن شہسوار بکک مصر لیلر طرفندن اسیر ایدیلرک ۸۷۷ دە قاهرده باب زویلهده صلب ایدیلمی اوزرینہ دها زیادہ تشدد ایدوب عادتا برخصومت شکلی آلمش و ۸۸۴ سنہ سنندہ ینہ ذوالقدریہ مسئلہ سندن طولانی مصرلہ برحجارہ حدوتہ رمق قالمش ایکن داخلہ وقایع مهمہ سائرہ نک ظہوری و صکرہ فاتح حضرت تارینک وقوع ارتحال لریلہ اولہ جہ قالمش ایدی [۱].

سلطان بایزید ثانی ک جلوسنی متعاقب اولہ مصر ایلہ باشلامش اولان اختلافک ایکنجی دورہ سی نمایان اولوب بوتک اسباب عدیدہ سندن برنجینسی بلکہ اک مہنجی خاقان مشارالہک اشتراک سلطنت دعواسندہ بولتان برادری جم سلطانک مصرم التجا ایتش ایکن کندینسک ۸۸۷ دە ممالک عثمانیہ بہ تکرار عودت ایتسنہ سلطان قایتبای طرفندن مساعده اولنمی تشکیل ایدر. بوندن بشقہ ہندستاندن سلطان محمد بہمنی طرفندن وزیری خواجہ جهان محمودک ہدایا ایلہ استانبولہ حین عزیمتندہ سلطان قایتبای کندینسی مصرده توقیف ایلدوب ہدایایی اخذ و ضبط ایلمی [۲] و فاتح حضرت تارینک وفاتندہ سلطان مصر طرفندن تعزیت مکتوبی گلہ میسی،

[۱] ابن ایاس، مصر طیبی، ج ۳، ص ۱۳۷ الخ۔ عاشق باشازادہ، ص ۲۰۶-۲۱۳۔ تاج التواریخ، ج ۱، ص ۵۶۹۔ صولاقزادہ، ص ۲۶۱۔ منجم باشی، ج ۲، ص ۶۵۳، ج ۳، ص ۴۱۱۔ وایل، تاریخ خلفا (المانجہ)، ج ۵، ص ۲۷۴، ۳۱۰، ۳۳۵ و ۳۳۶۔ ہامرا (فرانسزجہ)، ج ۳، ص ۲۵۲ الخ۔

[۲] ہندستاندہ دکن دہ ملوک بہمنیہ ۷۴۸ دن ۹۲۳ سنہ سنہ قدر حکومت سوومشدردر. بونلرک اون اوچنجیسی ۸۶۷ دن ۸۸۶ یہ قدر جالس سلطنت اولان محمد شاہ ثانی دکرہ بلکہ ہدایایی فاتح سلطان محمد خاتک اواخر سلطنتندہ یاخود بایزید خاتک مان جلوسنی متعاقب یولہ چیقارمشدی و یاخود بو ۸۸۶ - ۹۲۴ سنہ قدر حکومت ایدن محمود شاہ اولوب صہواً تاریخلر دہ محمد شاہ دیہ یازمشدر. ملوک بہمنیہ حقندہ مراجعت، کاتب چلبی، جہانما،

وخاندان آل عثمانه خصوصیتی اولان ذوالقدر اوغلي علاء الدوله نك مملکتی مصرک شام وحلب نوابلی طرفندن متادياً ازعاج اولنمی کیفیتاری دخی مصرله قطع مناسبتك اسباب سائره سی اولتی اوزره مورخلریم طرفندن تعداد و بیان اولنمقده در . سلطان یازید خان تائینك مصرله اولان محارباتی آتی سفره آریله بیلور :

برنجی سفر . — مصر محارباتنه محض اولان آدنه و طرسوس ایله

حوالیسی که عاشق پاشا زاده نك و آندن قلاً خواجه سمدالدینك و مورخین سائره نك بیاناتنه نظراً اولجه قسماً ارمینه صغرای تشکيل ایدرکن سلیمان شاهك جمبر قلمسی اوکنده مفروقاً و فاتی اوزرینه یولداشلی اولان قیله رؤسای باشلرنده یورکر (عاشق پاشاده یوردکر) نام کیسه بولدیننی حالده اورادن قلقوب چوقور اووايه کلهرك اولا میسین و آدنه یی و طرسوسی آلدیلر ، صکره اطرافده توطن ایتدیلر . یورکرک و فاتی اوزرینه برینه اوغلي رمضان قائم اولوب آدنه یی اقامتگاه انخاذا ایلدی . مع مافیه بو مختلف ترکن قبائل رؤسای آراسنده اتفاق حاصل اوله مدقندن بشقه خصومت و مناقشه دخی پیدا اولدیلندن نتیجه ده بونلردن بمضلری طوغریدن طوغری به مصره التجا ، دیکر لری ایسه مصرک مذاخله سی جلب ایتمش اولدیلرندن ملک مؤید شیخ زماننده (۸۱۵ - ۸۲۴) بو حالدن بالاستفاده اوحوالی مصر لیلر طرفندن قسماً اشغال اولنمش و قسماً ده مصرک قلم رونده اولتی اوزره اسکی صاحب لری نه

ص ۲۲۰ الخ . — منجم باشی ، صحایف الاخبار ، ج ۳ ص ، ۱۳۲ الخ . — ابن ابیاس (مصرطبی) ، ج ۲ ، ص ۲۲۷ ده برابرنده غایت قیمتدار مصر صبح برخنچر دخی بولان بوهدیه لرك بعضی ملوک هند طرفندن هندستاندن کن تاجر لر واسطه سیله کوندر بلیش و جده تاچی طرفندن اخذ اولنرق سلطان قایتبايه تقدیم قلمش اولدیننی وقایعاتی بوندن طولای یازید خانك منفعل اولدیننی استخبار ایدنجه امیر آخوور ثانی جانی بلك حبیب سفارتیله هدایای مذکوریه یی ۸۹۰ ده درسمادته ارسال ایلمش ایسه ده حسن قبول بولدیننی یازیور .

براقلمشدرکہ اک مہمازی رمضان اوغلاریلہ ذوالقدر اوغلاریدر [۱] .
 اشته بوصورتلہ تاملاطیہ ، دارندہ ودیوریکئی بہ قدر اولان قطعات مصر ،
 لیلرکتخت تابینتہ کیرہ رک بتون قصباتدہ مصر والیلری حکم سوررلردی .
 بناءً علیہ دولت عثمانیہ قرامان ممالکئی فتح ایتد کدنصرہ آرتق مصر ایلہ
 ہم حدود بولندیتندن اورالردہ ، بالخاصہ طرسوس طاغلرینک اوبر یانندہ ،
 اولوب کیدن شیلرہ نظر بی قیدی ایلہ باقامازدی ودہنا فاتح زمانندہ
 اورالرک تسخیری مصمم ایدی . بودقمہ ایسہ مصرہ تابع اولان ترکن
 قبائلندن بمضاری دولت علیہ بہ مراجعتلہ مصرک مضالمندن تشکی ایتملری
 برفرست عد ایدیلرک قرامان بکلر بکسی قرہ کوز پاشا ۸۹۰ سنہ سنہ
 بر اردو ایلہ اول حوالیہ اعزام اولتہرق آدنہ و طرسوس و بولنرہ
 تابع برچوق بروج و قلاع و قصبات فتح و تسخیر اولنمشدر [۲] .

[۱] خلاصہ یازدینمز بو وقایع تاریخلردہ مفصلاً مندرج اولدیفندن
 مأخذلرینی ویرمیورژ . مع مافیہ قبائل مذکورہک احوالیہ صورت توطنلری
 تاریخ عثمانی ایچون وبالخاصہ آنتوغرافیا نقطہ نظرندن شایان مطالعہ اولدیفندن
 بوجہتک آبریحہ تدقیقی ارباب اختصاصہ توصیہ ایدرز .

[۲] بولنر میانندہ تاریخلر کولک ، مولن ، نقش ، برص بیت قلعلرینی
 تعداد ایدیورلرکہ بولنردن کولک معلوم اولوب دیکرلرینک موقعلرینی تعیین
 ایتک مشکلدنر . ہامس (جلد ۴ ، ص ۳۷۰ ، نوط ۴) مولن ایچون جینعان نہرینک
 آغزینہ یقین قدیم ماللوس و نقش ایچون صرینک شمالندہ قدیم آنخیالوس
 موقعلری اولہسنی ظن ایدیور . فقط بوبادہ نہ قدیم نہ جدید جغرافیاکتابلرندہ
 بر قیدہ تصادف ایدہمدک . برص بیت (یاخود برص بیت) جہاننامہ (ص ۶۰۲)
 بر جبل عالی اوزرندہ حصن در . بلاد ارمنک اعظم ماقلیدر . سیکس جانب
 شمالندہ کہ بلاد سبسہ مشرقدر بر مرحلہ قدر بعیددر دہ عمرددر . کووینہ
 « آسیای عثمانی » نام فرانسزجہ اثرندہ (جلد ۲ ، ص ۹۳) برص بیت سیس
 قضاسنہ تابع اواسدہ بر قریہ نک جوارندہ کی قلعہ اولتی اوزرہ کوستروب
 ۱۰۸۰ دن ۱۰۹۵ سنہ میلادیسنہ قدر ارمنی حکمدارلرینہ مقر اولدیفنی و بو
 اسم عن اصل یارج یرت اولوب حصار صر تفع دیمک اولدیفنی علاوہ ایدیور . عاشق
 پاشازادہ (ص ۲۱۵) بردہ موزلق حصارینی سویلہ یورسدہ بوراسی مولن اولتی
 عمتلدنر . عاشق پاشازادہ بو وقایمک صبرہ سی ہر نصلہ بر آزاریشمشدر .

ايکنجی سفر . — بو آراق دولت عثمانیه مطیع اولان ذوالقدر اوغلی علاء الدوله مصر لیلر طرفدن صورت مهادیه ده ازعاج ایدیله یکنکنن جانب پادشاهیدن معاونت طلب اتمی اوزرینه سرحد امر اسندن قیصریه والیسی یعقوب پاشا براردو ایله ذوالقدریه مالکنه کوندریلوب مصر لیلری منزه اتمش حتی بو محاربه ده حلب ناچی مقتول وروم قلعه ویره وعینتاب بکلری اسیر اولشر ایکن مصر دن اتابک ازبک [۱] قومانداسی تحتنده و امیر آخور کیر قانسوه خشمایه [۲] و تانی بک قرا [۳] و امیر مجلس ازدمر [۴] و تفری بردی ططر [۵] و امیر سلاح تمر از الشمسی [۶]

ابن ایاس (جلد ۲، ص ۲۲۹) طوغان الساعی نامیله بر مصر مأمورینک تحت محافظه سنده اولان کولک قلعه سنک عثمانلیر طرفدن آلمه سی و بو کیفیتک عثمانلی محارباتنک بدایتی تشکیل ایتدیکنی ۸۹۰ و قایبی صره سنده بیان ایدیور.

[۱] بتون بومصر محارباتنده سردارلق ایدن و اوتوز سنه دن زیاده برمدت امیر کبیر اوله رق مصرک امور اداره سی باشنده بولنان ازبک ابن ططخ الاتابکی ۹۰۴ سنه سی رمضاننک یکریمی دردنده سکسان بش یاشنده اولدینی حالده وفات ایتشدر . قاهره ده ازبکیه میدانی و اطرافنده کی برچوق مبانی کندی آتاریدر .

[۲] خشمایه لقبیله معروف اولان امیر آخور قانسوه سلطان قایتبای زماننده برچوق بیوک منصلبرده استخدام اولمش و اوغلی ملک ناصر محمد زماننده اتابک اولمش ایدی . حتی ملک مزبورک زماننده ۹۰۲ سنه سنده بر آزالق کندیسی ملک اشرف عنوانیله سلطان مصر اوله رق انتخاب ایتدیرمکه دشنی موفق اولمش ایسه ده دیگر طرفدن کوردیکی مقاومتی بناء فراره مجبور اولشدر .

[۳] تانی بک قرا اولا ماینجی و بالاخره امیر مجلس اولشدر .

[۴] ازدمر السبقی امیر مجلس و کافل حلب (والی) اولوب ۸۹۳ صفرنده وفات ایدرک حلب جواننده دفن اولمشدر . قبرینک ضریح صر صندوقه سی و تره سنک پارمققلری الیوم موزه هاپونده محفوظدر .

[۵] تفری بردی ططر رأس نوبه رتبه سی حائر ایدی . ۸۹۱ محاربه سنده تلف اولانلردن بریدر .

[۶] تمر از الشمسی اولا امیر سلاح ایدی . بالاخره ایکی کره اتابک اولشدر . ۹۰۲ سنه سی ذی الحجه سنده قتل ایدلشدر . تاج التواریخنده (ج ۲، ص ۵۶) سهواً تمر ذی دبه یازیلیدر .

وازیبک البوسنی کبی نامدار امرا دخی برابر اولدینی حالہ ۸۹۰ ینہ تاریخندہ حرکت ابتدیریلن بیوک براردونک ذوالقدریہ مملکتہ ورو دینی علاءالدولہ نک خبر المسی اوزرینہ کمال خوفدن فرار وشو صورتہ عثمانی اردوسنک ملاطیہ جوارندہ کلیاً مغلوبیتہ سبیت ورمشدرہ یعقوب پاشا مجروح اولدینی حالہ کوچ حال ایله کندینسی قورتارہ بیلمشدر [۱] .
علاءالدولہ یہ کلنجه مصالحو طلب ابتدیکنی حلب نائنه اعلام ایتمکه کندینسک مصر حکومتہ مطاعت والتجا ایله مش اولدینی استدلال اولنور [۲] .

مصر یلر بو مظفریتلری اوزرینہ مملکتلرینک کلیدی عد ابتدکلی آدنه و طرسوس قلعه لرینی آلفه شتابان اولدیلر . قره کوز پاشا قلاع مذکورہ نک فتحنی متعاقب حدود امرا سندن موسی بک ایله دامادشہریاری فرهادبکی اورادہ محافظ اوله رق براقش اولوب امرای موسی الیهم موقعلرینک نہ درجه تہلکلی وکلکده اولان دشمنک نہ قدر قوتلی اولدینسی اصلادر خاطر ایده مدکلرندن ویا خود خواجه سعیدالدینک دیدیک کبی تجربہ سزک نتیجہ سی اوله رق کندیلرینہ حددن زیادہ کووہ نہ رک خواب غفلتہ طالقدرندن قلاع مذکورہ نی بقتہ تحت محاصرہ یہ آلاں مصر اردولرینہ قارشی مقاومت ایده مہرک ایکینسیدہ شہید و عساکر مستحفظہ پریشان

[۱] کلشن معارفدن نقلاً وایل، تاریخ خلفا (آلانجه)، ج ۵، ص ۳۴۷، یعقوب پاشا یا خود یعقوب بک قیصریہ والیسی ایدی دیبور۔ منجم باشی، ج ۳، ص ۴۱۱ « یعقوب پاشا کوچ حال ایله نجات بولدی »۔ حاصر، ج ۴، ص ۱۸، یعقوب پاشا مطلبہ بولندہ مقتول اولدی دیبور۔ تاج التواربخندہ (ج ۳، ص ۵۰) بالعکس قورتلدینی محرردر۔ خواجه سعیدالدین عین محلہ عثمانی اردوسنک بوہزمتی اوزرینہ شو عبرت آمیز سوزلری علاوہ ای دیبور: « سپاہ رومک چراکہ ایله اول عمارہ لری بورزم بی حزمدرکہ سوء تدبیر و علاءالدولہ دن سدور بولان تفریر شأمتی ایله غالب ایکن مغلوب اولدیلر وسائر لرنده تکرر بولان جبارتاک اکثرندہ سپاہ رومہ خسارت ترتی سردار لر تخالفندن ناشی وهر کرہ جمعیتلری سوء تدبیر ایله متلاشی اولمشدر » .

[۲] ابن ایاس، ج ۲، ص ۳۲۳ .

اولدقلرندن مصر لیلر آدنه و طرسوسه مستولی اولشاردردر [۱] .

اوجنچی سفر . — بالاده حکایه اولنان مغلوبتارک خبری سنه آتیه ده یعنی ۸۹۱ ده مقام سلطنته ایریشنجه بر خیلی تلاشی موجب اولمش اوله جق که اعظم وزرای عثمانیه دن آناتولی بکلیر بکیسی هر سک اوغلی احمد پاشا سردار تمینیله معینده خضر بک اوغلی محمد پاشا و قرمان بکلیر بکیسی قره کوز پاشا دخی بولندینی حالده [۲] قوتلی برادر و ایله آدنه و طرسوسک فتحیله مصر لیلرک اوحوالیدن منع و دفتنه مأموراً اعزام قلمشالدردر . اردوی عثمانی آدنه حدودینه واصل اولنجه اتابک ازبکک قومانداسنده بولنان مصر اردوسی قارشیسنده بولدی . هر سک اوغلی کبی مقتدر و کار آشنا بر سردارک تحت قومانداسنده بولنان و بونجه فداکارلق ایله تجہیز اولنان برادر و نک مظفر اوله جفی محقق ایکن معینده ویریلن پاشارک کندیسنه کوسترمش اولدقلری اثر عداوت و احتراض اردوی عثمانینک کلیاً مضمحل اولسنی انتاج ایله مشدر . محمد پاشا و قره کوز پاشا حرب ایتمک تزل ایتمدیلر . کدک قره کوز پاشا جدآ جدال و رزمه خلوصه نیت ایتمدی . بریوز قرالنی اولورسه احمد پاشانک اولور دیه قلییح قبضه سنه ال صومندی ... بو حالتله بونلر اہالده ، عرب لشکری ایسه بذل جانله قتالده ، دردمند احمد پاشا بالذات مباشر جدال اولدی . مردانہ لک

[۱] تاریخلرده بووقه اوزرینہ آدنه و طرسوسک ینہ مصر لیلر الینہ کجیدی مذکوردر . مراجعت ، تاج التواریخ ، ج ۲ ص ۵۱ . — عالی ، کنہ الاخبار ، موزة هایون کتبخانه سنده آل یازیسی نسخه نو ص ۳۶۱ ، ص ۵۴۰ . — منجم باشی ، صحایف الاخبار ج ۳ ، ص ۴۱۲ . — حاضر ، ج ۴ ، ص ۱۹ . بووقه حقندہ مراجعت : تاج التواریخ ، ج ۲ ص ۵۰ . — عالی ، کنہ الاخبار ، بالاده مذکور نسخه ده ، ص ۵۳۹ . — کاتب چلبی ، تقویم التواریخ ، ص ۱۱۱ ده تکمیل بوقایبی ۸۹۱ ده اولتی اوزره کوستر بورکه طوغری دکلددر . [۲] عاشق پاشا زاده (ص ۲۳۰) طربزون بکی سنان بک وانکوری بکی احمد بکک دخی برلکده اولدقلرینی و بونلرک قورقودن آرقه لرینہ باقیہرق نیکنده به قدر قاچدقلرینی سویلیور .

لوازمندہ دقیقه فوت ایتمدی . لکن نیجه بیک کرکان ایچنده تنها قلان شیر زیانه دوندی . تحت حکمنده کی دلاورلری صنوب کندوسی مجروحاً اسیر آلدی [۱] . اول ایکی صاحب دولتک (یعنی محمد پاشا ایله قره کوز پاشا) نه قلیجاری غلافندن چقدی نه کسه آنلری وتوابنی حرب وقتالده کوردی . بو طریقله کسر وانهزام مقرر اولدقدن صکره هر بری قراری اختیار ایدندی [۲] . نارنجارده هیچ برصراحت یوق ایسه ده بوهریمتدن اول عثمانلیار یقوب پاشا سفرنده غائب ایتمش اولدقلری آدنه وطرسوسی ینه آلمش یاخود بزجه مجهول برصورتده محافظه ایده یلمش اوله جقدرکه هرسك اوغلتک اسارتندن صکره مصر لیلرک آدنه وطرسوس اوزرینه یورویره رک کرک بوقلمه لری فتح وتسخیر کرک اول حوالیده عثمانلیلرک ضبط ایدوب تمصیر وتحکیم ایلدکلری دیگر مواقعی دخی اخذ وتخریب ایلدکلرینی بالجمله مورخلر یازیورلر .

عثمانلی مورخلری هرسك اوغلی احمد پاشانك اسیر دوشدکدن صکره امیر کبیر مصر از بکک معیتده انواع جور وازار ایله قاهره یه ایصال اولندیغنی و شهر مذکورده بومناسبتله عظیم شکلکر اجرا ایدیلدیکنی

[۱] عاشق پاشا زاده ، ص ۲۲۱ ، نوط ۱ ده صحائف الاخباردن نقلاً باریقلری کسله کدن صکره اسیر اولدیغنی محرردر .

[۲] عالی ، کته الاخبار ، بالاده مذکور نسخه ده ، ص ۵۴۱ ، خضر بک اوغلی محمد پاشا ایله قره کوز پاشا وآنلره متابعت ایدن اصرا بوقمه اوزرینه عزل ایله تحقیر وتمصیر اولدقلری ینه اوراده مندر جدر . — مورخلر بیکرک همان هبسی هرسك اوغلتک بومحاربه ده ابراز ایلدیکی فدا کارلق وشجاعت خفنده یکزبان ایکن کلشن معارف مؤلفی ، ج ۲ ، ص ۵۳۰ هرسك زاده دولت واجلاله مغرور اولوب لشکر مصریان یاننده حجر وشجر کی اولغله اورایه (یعنی آدنه) اینوب خیمه وخرکاهنی قورمغه باشلادقه جیش مصریان لشکر عثمانیانه حمله ایتملیله فرمان وانقره وطر بزون بکلری منزه مآزار ایتدیلر . هرسك زاده احمد پاشا ایسه چادرندن آنه سوار اولنجه یه قدر اصرا وعسکرک اکثری نهر جیغونه دوکیلوب بوغدیلر الخ ، دهرک مسئولیتی احمد پاشایه بوکلتک استیور . — کاتب چلبی تقویم النوارینده (ص ۱۱۱) بوقمه یی سهواً ۸۹۲ سنه سنده یازمشدر .

مختصراً بیان ایدیورلر . بونلردن یالکنز عاشق پاشا زاده . راز فضلہ
معلومات ویرہ رک ہرسک اوغلنہ مصردہ سلطان قایتباک آیاغی اوپدیر دکلینی
وسلطان کنڈینک نہ صورتہ اسلام اولدیفنہ . ونصل خدمت دولتہ
کیروب پادشاہہ مصاہرت پیدا ایلدیکسہ دائر بعض سؤالیر ایراد ایلدیکنی
حکایہ ایدیور [۱] . اوزمانک وقایعی ضط ایدن عرب مورخلرندن
ابن ایسک بوبادہ ویردیکی تفصیلاتہ نظرآ عثمانی اردوسنک ہزیمتی
وسردار ہرسک اوغلی احمد پاشانک اسارتی خبرینک ۸۹۱ سنہ سی صفرندہ
قاہریہ ورود ایتش اولدیفندن محاربه نک سنہ مذکورہ اوائلندہ وقوع
بولدیفنہ ذلالت ایدر . ینہ اوسنہ نک ربیع الاولندہ نائب حلب اولان
دوادار قاہریہ واصل اولوب مذکور خبرلرک صحتی تأیید ایتشد [۲] .
بومرکدہ مصر امراسندن برسبای قرا ایلہ تفری بردی ططر تلف
اولشدر [۳] . سنہ مزبورہ ذی القعدہ سنک ابتداسنندہ اتا بک ازبک
و معیندہ کی امرا و عساکر مصریہ محتشم بر آلی ایلہ قاہریہ داخل
اولوب برابر کتوردیکی ہرسک اوغلی احمد پاشانی دہ زنجیر بند اولہرق
سرای سلطانیک « حوش » تسمیہ اولتان مراسم حولیسندہ سلطان
قایتباک حضورینہ تقدیم ایدیور و بو مناسبتلہ تنون مملکتدہ اجرای
شادمانی ایدیلور [۴] . احمد پاشا ۸۹۲ سنہ سی محرمندہ سلطان قایتبا

[۱] عاشق پاشا زاده ، ص ۲۳۳

[۲] ابن ایس ، ج ۲ ، ص ۲۳۴ « وفيه (یعنی ربیع الاول ۸۹۱)
وصل دوادار نائب حلب وأخبر بصحة كسرة ابن عثمان والقض على أحمد بك بن
هرسك و جاعة من امراء ابن عثمان واعيانهم وقد أخذوا المکر المصري من الذهب
مالا يعصى من خيول وجمال وسلاح وبرك وقاش وغرذلك وأخذوا صناعاتهم
وكانوا نحواً من مائة وعشرين صنيعاً وقد قطعت عدة وانارة من رؤس عسكر
ابن عثمان وسيحضروا حجة قيت الرحى الساقى الحاصى فسر السلطان لهذا الخبر
الح » .

[۳] وابل ، تاریخ خلفا (آلماغجہ) ، ج ۵ ، ص ۳۴۸

[۴] ابن ایس ، ج ۲ ، ص ۲۴۰ « وفيه (یعنی ذی القعدہ ۸۹۱) کان دخول

هرسك اوغلى احمد باشانك اسارتنه دأثر قاهره ده بركتابه ۲۱۳

طرفدن اطلاق اولسه رق مملكتته اعاده اولمشدر . بعض مورخلرك قولنه كوره قايتبايك بوندن مقصدى عثمانلى پادشاهيله مصالحه بروسيله اتخاذى ايدى [۱] .

دردنجى سفر. — هرسك اوغلى احمد باشانك كيفيت اسارتى مسموع پادشاهى اولنجه فوق العاده تأثر و غضبلىنى موجب اولوب اخذ انتقام ايچون ۸۹۲ ده وزير اعظيم داود پاشايى مقدار كافى عسكر ايله مصر سرحدينه كوندرديكى كبي روم ايلي بلكر بكيسى خادم على پاشايه ده روم ايلي عسكريله كليولى طريقيله صدر اعظمه ملاقى اولسى ضمننده او امر لازمه و يرلدى . بوسفر حقنده تاريخلر عمزده بك جزئى معلومات بولتيوره . هر حالده شوراسى تعين ايدىيوركه اردوى عثمانى آلا طاغ اتمكنده اوج قبو يايلاسى آرقه سنده قوجه قلعه سى نام محله واصل اولدوقده ذوالقدر اوغلى علاءالدوله بك داود پاشايى استقبال ايدوب آنكله بعد المشاوره كويا مصر ليلردن اوراده كيسه قالمديقتندن بومسائلده داتما باعث نفاق اولان طورغود اوغلى محمود بكك حقندن كلسى توصيه و پاشايى اقتاع

الاتابكي اوزبك و بقية الامراء و الجند من كانوا مسافرين في التجريدة الى على دولات (يعنى علاءالدوله) و الى عسكر ابن عثمان فلما دخلوا الى القاهرة كان لهم يوم مشهود وقد امهم الاسراء من عسكر ابن عثمان وهم من نجرين و الصناجق منكسة و كان محبتهم جماعة من اعيان امراءه و هم بزناجير على خيولهم محبتهم ايضاً باش عسكر ابن عثمان وهو احمد بك بن هرسك وهو راكب و فى عنقه زنجير و قيل ان ابن هرسك كان اميراً كبيراً اُتابكى ابن عثمان فلما عرضوا على السلطان و هو بالهوش طاب احمد بك بن هرسك و ونجه بالكلام ثم سلمه الى الامير قانصوه خسمائة اميراً خور كبير ثم وزع بقية الاسراء على جماعة من المباشرين حتى قضاة القضاة الخ .

[۱] ابن اياس ، ج ۲ ص ۲۴۲ و وفيه (يعنى محرم ۸۹۲) رسم السلطان بفك قيد احمد بن هرسك الذى قد أسر وكذلك فك قيود من أسر من عسكر ابن عثمان و أخذوا فى اسباب تجهيزهم الى بلادهم وقد اشيع أمر الصلح بين السلطان و ابن عثمان . — عاشق پاشا زاده ، ص ۲۳۴ . — تاج التواريخ ، ج ۲ ، ص ۵۵ . — طالب ، كنه الاخبار ، ص ۵۴۱ .

ایتمش ایسده مومی الیه محمودک اولا طاش ایلنده برصوب وادی به تحصن
وبالآخره مصر طرفه فرار ایتدیکندن آله کجور یله ممش اولمغه روم ایلی بککر
بکیسی خادم علی پاشایی طرسوس اوزربنه کوندروب کندیمی بلغار طاغندن
آشاراق ورساق مملکتته داخل اولمشدرکه بوراده ورساق بککری کله رک
عرض انقیاد ایتمشدرده. بوسفراشته بوندن عبارت قالب صدر اعظم مقر
سلطنته عودت ایتمشدر [۱]. خادم علی پاشانک طرسوس طرفنده نه کبی
ایشار کوردیکنه دائر تاریخلر برشی سویله میورلر. علی پاشانک اجرا آتی
سنه آتیه ده کوره جکزر.

بشنجی سفر . — کجن ۱۸۹۲ ده وقوع بولان داود پاشا سفیرینک
مصر لیلاره هیچ برنماسده بولنمتسزین حتام بولیشی ۱۸۹۳ ده بشکرار
مصر لیلر اوزربنه براردو کوندربلسنی ایجاب ایتدروب روم ایلی بککر بکیسی
ایکن بودفعه رتبه وزارتله تلطیف اولنان خادم علی پاشا سردار تسین اولنه رق
ومعینده روم ایلی بککر بکیسی خلیل و آناطولی بککر بکیسی سنان پاشا بردخی
اولدینی حالده سنه مزبورده ربیع الاخرینک اوچنده استانبولدن حرکت ایتمش
وانسای راهده قرمان بککر بکیسی یعقوب پاشا دخی عسکر یله آنره التحاق
ایله مشدر. مصرله وقوع بولان سفر لک اک مهسی اولان بومحاربه ده اردوی
هایونده مذکور پاشالردن بشقه اسفندیار اوغلی قرل احمد بک وطورخان
اوغلی عمر بک ومحمد بک مستنصر بک ودی الدین اوغلی احمد پاشا
وسلیمان بک کبی معروف ذوات دخی موجود ایدیلر . اردوی هایون
ارکلی طریقله آدنه حوالینسه مواصلت ایده رک اولا آدنه وطرسوس

[۱] عاشق پاشا زاده ، ص ۲۳۲ . — تاج التواریخ ، ج ۲ ص ۵۵ . —
عالی ، کنه الاخبار ص ۵۱۲ ، بوسره ده عالی افندی شونی ده علاوه ایدیور :
« بوسفر نصرت ائرده رمضان اوغلی ایلك بن رمضان نام امیر ترکمانان دعوت
اولنوب فرمانه متابعت قلدی . . . آل رمضانک سلاطین عثمانیانه اولا عرض
عبودیتلری غالباً بودفنه واقع اولان متابعتلر بدر ابوالفتح نامدار زماننده ملازمت
درگاه ایتدکری کتب تواریحده مسطور دکلدیر . »

هرسك اوغلى احمد پاشانك اسارتنه دأثر قاهره ده بركتابه ۲۱۵

قلعه لرینی تعمیر و تحکیم [۱] بعده آیاس قلعه سنه واریلوب مصرک دزداری قاجش اولدیفندن قلعه بی بلا محاربه اخذ و هدم ایتدیلر [۲]. و آنارزبا و کوره و نمرون و ملوانه قلعه لرینی آلدیلر . اورادن سیس قلعه سنه هجوم ایلوب شدتلی برجنکدن صکره بورا بی ده فتح و محافظتی [۳] اسیر ایلدکن صکره ضره رمضان سنه ۸۹۳ ده آدنه به عودت ایدرک قلعه سنی برقات دها تحکیم ایلدیلر [۴] .

سردار علی پاشانک استانبولدن حرکتیله برابر قبودان دریا نصب اولنان هرسك اوغلی احمد پاشاده برجیم دونما ایله کلیولیدن آدنه سواحلنه عنیمت ایتشدرد . بوندن مقصد ساحلده کی کچید محندن مرور ایدرک اولان مصر لشکرینی طوبه طومق و لزومی حالنده قره یه عسکر چیقارمق ایدی . محل مذکورہ تاریخلریمز « بقراس طاعنی » تسمیه

[۱] هرسك زاده نك اسارتی ایله نتیجه لنن ۸۹۱ محاربه سنده مصر لیلرک آدنه و طرسوسنی استرداد ایلدکری بالاده (صحیفه ۲۰۸) یازمش ایدی . بالاخره عثمانیلرک قلاع مذکورہ بی بتکرار ضبط ایتدکرینه دأثر تاریخلری مزده برقیده تصادف اولنه مدی . احتمالکه داود پاشا سفرنده طرسوس طرفنه یورون خادم علی پاشا واسطه سیله اورالری آلتشدرد . یالکز ابن ایاس (ج ۲ ، ص ۲۵۰) عثمانیلرک آدنه به واسل اولدقلرینه دأثر ۸۹۳ جادی . الاولاسنده حلب دن قاهره به خبر کلدیکنی قید ایدیور .

[۲] ابن ایاس ، ج ۲ ، ص ۲۵۰ : « وفیه (یعنی جادی الاولی ۸۹۳) جاءت الاخبار من حلب بان عسکر ابن عثمان قد استولى على قلعة ایاس من غیر قتال » . [۳] بو محافظک اسمنی سعدالدین (ج ۲ ، ص ۵۵) بی بک ؛ عالی ، بالاده مذکور نسخه ده ، ص ۵۴۳ سنی بک ؛ عاشق پاشا زاده نك ۲۳۹ صحیفه سنک نوط ۱ ده بی بک اوله رق تصحیح ایدیلش ایسه ده بواسم ابن ایاس ده موجود اولیوب اوراده ۸۹۲ سنه سی و قایعنده (ج ۲ ، ص ۲۴۷) سیبای ابن بخت خجا اسنده بری سیس نأبئی اوله رق کوستریلیور . علی پاشانک بومصر محافظتی طرف پادشاهی به کوندردیکنی و اورادن کندوسنک مصره اعاده اولندیفنی ده عثمانلی مورخلری یازیورلر . بو ایسه هرسك اوغلتک مصردن اطلاعاته قارشى بر نظیره تشکیل ایدر (هامر ، ج ۲ ، ص ۲۵) .

[۴] عالی ، بالاده مذکور نسخه ده ، ص ۵۴۳

ایڈیورل [۱] . اشته دونما بوجیکدک قارشیسندہ مصر اردوسنک عبورنی بکرا ایکن ناکھان دکزده برعظیم فورتنہ ظہور ایدرک دونماہان کاملاً خسارزده وپریشان اولدیغندن مصر لیلر بوندن بالاستفاده بقراض یکیدندن اینوب [۲] آدنه جوارنده آغا چایری

[۱] تاج التواریخ ، ج ۲ ، ص ۵۵ ، یوز پارہ کمی ایله بقراض طاغنه . عالی ، بالاده مذکور نسخہ ده ، ص ۴۴ بقراض طافی . — ابن ایاس (ج ۲ ، ص ۲۵۲) بوعله « باب الملك » تسمیه ایدوب وقعه بی شو بولده تحریر ایشدر : « وقیه (یعنی رجب ۸۹۳) جادت الاخبار من حلب بأن ابن عثمان بعث عدة سراکب من البحر وهی مشحونة بالسلاح والمسكر وقد وصلت الى جبهة باب الملك ليقاطع بها علی المسکر المصری فآتم له ذلك وخذله الله تعالى وكانت النصره لسكر مصر . — باب الملك ایچون سراجعت ، وایل ، تاریخ خلفا ، ج ۲ ، ص ۵۳۸ ، ونوط ۳ . — ینہ اوراده ، ج ۵ ، ص ۴۹ ، نوط ۲ ؛ راینالدوسک آناالردنن نقلاً بوعماربه مملکت اسکندرون کورفرینک شرقنده واقع آمانوس طاغرلیله بوکورفرک آراسنده کی برکیده بولندیقی سویلیور . — کاتب چلبی جهاننامه (ص ۶۰۳) بقراضک موقعی بر درجه به قدر تعیین ایدوب بونک پایاسدن اسکندرونه کیدن ساحل اوزرنده بولندیقی وکیرتک صوک نثر ایله یکی خریطه ده « مرکز قلمه سی » نامیله کوریلن موقعک مان جنوبنده واقع Pylae Ciliciae-syriae باب بونس دیه بجرر یکید محلی اولدیقی اغلب احتمالدر . عربلرک « باب الملك » دیکلری یکید دخی بوراسی اوله جقدر . — هاسر (ج ۴ ، ص ۲۶) بوعله « صقال طونان » ناشی وبریورکه بونی اولیا چلبی دن اقتباس ایشدر (سیاحتنامه ، ج ۲ ، ص ۴۶) . — سراجعت عمد شکر ، اسفار بحریه عثمانیه ، برنجی جلد ، ص ۳۲۳ ، بوعماربه حقنده کی معلوماتی هاسردن مقتبدر .

[۲] بووقعه ده قبودان دریا هرسک اوغلی احمد پاشانک نه صورتله خلاص بولدیغنه دائر تاریخلرک هیچ برنده برقیده تصادف ایدهمدک . — وقعه مذکورہ بی ابن ایاس شووجهله نقل ایڈیور (ج ۰ ، ص ۲۵۳) « وقیه (یعنی رمضان ۸۹۳) جادت الاخبار ان أربک الامرالکبیر ملک باب الملك واستخلصه من أیدی عسکر ابن عثمان بعد أن أتوا الیه فی ستین سرکبا وهی مشحونة بالسلاح والمقاتلین فقلق العسکر من ذلك وانفطعت قلوبهم ووطنوا انهم هم المأخوذون فبینا هم علی ذلك اذ بعث الله تعالى بریح عاصفة ففرق غالب تلك المراكب فی البحر الملح والذي فر من البحر من العسکر الثانی وطلع الی البرقتله العسکر المصری وكانت النصره لهم علی الثانیة وكانت علی غیر القیاس فلما تحقق السلطان هذا الخبر سر به ولم یصدق بذلك .

نام محله عثمانلى اردوسى مقابلنده اخذ موقع ايلديلر [۱]. مصر ليلر بو ۸۹۳ سفرينه فوق العاده اهميت و ير مش اولدقلرندن ينه اردونك باشنه امير كبير ازبك چكوب امير سلاح اولان تراز الشمسى وامير آخور قانسوه خستمايه ودها نيجه اسراى معروفه و رمضان اوغلى و طور غود اوغلى طرفندن بللى باشلى قبائل عربان و تركان دخى معيتمده بولتيوردى . رمضانك سكرنده [۲] و قوع بولان بو معركة نك هر بر خصوصان تاريخلر بمزده عريض و عميق محرر اولوب بونلر عثمانلى اردوسنك اولا غالب كلديكنى و فقط اورده نوس اوغللرى عيسى و سليمان بكلك شهيد دوشمه لرى اوزرينه قرامان عسكرى فرار ايلديكندن نتيجه ده عثمانليرك مغلوب اولدقلرني بيلديرمكده درلر .

[۱] تاج التواريخده (ج ۲، ص ۵۶) « جيحان صويندن كذار ايدوب قزلبه ايرماقندن عبور ايتديلر و رمضان ثامننده آدنه نك طرسوسدن يكا واقع اولان آغا چاپرنده » . — عالي، بالاده مذكور نسخه ده، ص ۵۴۴ . « قزل ايرماغى كچديلر اعتبا نام سحراده ... » . بونلرده قزلبه ايرماقندن مقصد سيحان نهرى اوله جقدر . زيرا آدنه ايله طرسوس آراسنده كى اراضيه چيكنك ايچون سيحان نهريني چيكنك لابدر . هر حالده خريطه لرده اول حواليده كوريلن قزل دره نام نهر سلفكه ايله طرسوسك آراسنده بولنديفندن بو موضوع بحث اوله ماز . ميدان معركة اوله رق بيلديريلن « آغا چاپرى » نك موقعى دخى آيريجه تعيين اولتق لازمدر .

[۲] ابن اياس و سعدالدين يوم معركة اوله رق بو كوني قيد ايتشلردر . ابن اياسك بو باده كى مضبوطان بروجه آتيدر (ج ۲، ص ۲۵۴) « و فيه وردالخبر من ازبك الاميرالكبير بأنه فى ثامن من رمضان (۸۹۳) وقعت معركة عظيمة بين عسكر مصر و عسكر ابن عثمان قتل من الفريقين مالا يحصى وكان ممن قتل من امراء مصر دولات باى الحسينى رأس نوبة ثانى أصيب بمدفع وقتل من ممالك السلطان عدة و افره و من المسكر العثماني أكثر و قد هزموا العثمانية و غم منهم عسكر مصر أشياء كثيرة الخ » . — آدنه نك ضبطى حنفته ابن اياس ينه اوراده شوبله سويليور : « و فيه (يعنى شوالده) جاءت الاحبار بان المسكر العثماني بعدما حصلت له هذه الكسرة عاد أيضاً الى أدنة و أن العسكر المصرى شرح فى حصارهم بها و قد تمادى الامر فى ذلك حتى أخذت بعد مضى ثلاثة أشهر و قتل فى مدة هذه المحاصرة من الفريقين مالا يحصى و آل الامر الى أخذها بالامان » .

عثمانیوں نے بوہڑیوں کو ہزیمت مند خیردار اولیسان مصر لیلرک بر قسیمی حلیہ طوغری رجعت ایتمکده ایکن بقراص سچیدنده طویلاناں ہرسک اوغلی احمد پاشا عسکرینک بقیمہ سی اونلری قارشیلہرق کلی تلفات ویردیرمش ایسده بونک نتیجہ حربہ بر تأثیری اولہ میوب سردار مصر آدنه اوزرینہ ایلغار ایلہ قلمہ یی محاصرہ ایتدی . اثنای محاصرہ دہ باروت مخزنہ آتش دوشہرک افلاق ایلدینکندن محافظلری مقاومتدن عاجز قالوب قلمہ یی مصر لیلرہ تسلیم ایتدیلر [۱] .

التنجی سفر . - کچنکی مصر سفری ہرنہ قدر ۱۸۹۳ سنہ سی نہایترینہ طوغری ختام بولش ایسده عسکرک ترخیص اولنسی و سردار علی پاشا نک دردولتہ عودتی وسائرہ کبی تفرعات ۱۸۹۴ سنہ سی ایچنہ قدر دوام ایتمشدی . نتہ کم مصر سرداری اولان ازبک دہ آنجق ۱۸۹۴ سنہ سی ربیع الاولندہ مصر القاہرہ یہ عودت ایدہ بیلمشدی . بو محاربه دن صکرہ دخی ایکی دولت بینندہ عقد مصالحہ ایدیلدی کی بالعمکس استانبولجہ محاربه یہ دوام اولنسی فکری کرکی کبی موجود اولدیفندن سردار ازبکک عودتی متعاقب قاہرہ دہ دخی یہ همان سفر رلک سوزلری شیوع بولش ایدی [۲] .

بودفہ نحدث ایدن بر ذوالقدریہ مسئلہ سی سبب حربی تشکیل ایدیور . فی الواقع فاتح سلطان محمد خان طرفندن عزل ایدیلن بداق بکک یرینہ اوطورتیلان و بایزید خان طرفندن حمایہ اولنان برادری

[۱] مورخ لک بیاناتندن بو محاربه عظیمہ دہ سردار خادم علی پاشانک غیرت وشجاعت کوستردیکی آکلاشیلیور . بو محاربه دہ دخی حاضر بولنوب بنہ فرارہ قصد ایدن قرہ کوز پاشا ایلہ قباحتلری تبیین ایدن دیکر بنفص امرا تحت الحفظ استانبولہ سوق اولنہرق قرہ کوز پاشا اعدام و دیکر لری عزل و یا حبس اولندیلر .

[۲] ابن اباس ، ج ۲ ، ص ۲۵۷ ، ۱۸۹۴ سنہ سی ربیع الاول وقایفندہ : ہوفیہ دخل الامیر الکبیر ازبک ومن کان معہ مسافرا فی التجریدہ من الامراء وبقیۃ العسکر وکان لہم یوم مشہود ومن العجائب أنه فی حالہ دخولہم الی القاہرہ أشیع بین الناس عودہم الی حلب عن قریب لان عسکر ابن عثمان قد استولى علی سبیس وعلی طرسوس وغیر ذلك من البلاد الحلبیة .

ذوالقدر اوغلي علاءالدوله دها ايلك مصر سفر لر زنده شهبه لي بر وضعيت اخذ ايدرك كاه عثمانلي پادشاهنه وكاه مصر سلطاننه تمايل ايتكده ايدى . بودفمه ايسه اوغلر زندن برينى رهن اوله رق قاهره به كوندركم وقيزيني ده اتا بك از بكك اوغلنه ويرمك كبي افعاليله بتون بتون مصر پولتيقه سنه متابعتي آشكار اولمخله ايكي دولت پيئنده كي منافرتك اساسنى تشكيل ايدن مومى اليهك اول امرده ازالسى لازم كلديكنه استابولجه قناعت حاصل اولمشدى [۱] . اوزمان مصره فرار ايدن بذاق بك مصر ليلر طرفدن توقيف اولته ورق شامده محبوس بولندينى حالده ۸۹۲ سنه سى شوالنده حبس دن قورتلغه موفق اوله رق سلطان بايزيد خانه التجا ايلديكندن كنديسنه ويزه سنجاغى و يرلمش ايدى [۲] . شمدي ايسه علاءالدوله نك دولت عثمانيه به قارشى المش اولدينى وضعيت بحق اعلان عصيان كبي تلقى اولمخله بيوك برادرى مومى اليه بذاق بك ذوالقدر به حكومتنه نصب اولته ورق مقدار كافى عسكر ايله قيصر به واليسى ميخال اوغلي اسكندر بك و ديكر بعض امرا دغنى [۳] بالترفيق علاءالدوله نك اوزرينه يوريمك ايجون ۸۹۴ سنه سى

[۱] عاشق باشا زاده ، ص ۲۳۴ الخ .

[۲] ابن اياس ، ج ۲ ، ص ۲۴۶ « وفيه (شوال ۸۹۲) جاءت الاخبار بفرار شاه بضع بن دلقادر وكان مسجوناً بقلعة دمشق فلما بلغ السلطان ذلك سلك الى الغاية و رسم بشتق نائب قلعة دمشق ثم جاءت الاخبار بأن شاه لافر من قلعة دمشق توجه الى ابن عثمان فآكرمه وأقام عنده الخ » .

[۳] سعد الدين بونلر مياننده خضر بك اوغلي محمد پاشانك دغنى بولندينى سويليور (ج ۲ ، ص ۶۳) . — ابن اياس ، ج ۲ ، ص ۴۶۱ : « وفيه (يعنى شعبان ۸۹۴) حضر اسكندر بن جيجان (ميخال اوله جق) أحد الامراء المقدمين لابن عثمان وقد أسره بعض النواب وكان على دولات هو القائم في القبض عليه فكان له بالفاهرة لما دخل يوم مشهور وأسر معه جماعة من العثمانية فلما عرضوا على السلطان و رسم بسجنهم » . — عاشق باشا زاده (ص ۲۳۸) بذاق بك يته مصر طرفنه قاچدينى وشامده حبس اولندينى و سكره صعيده كوندريلد يكنى بازيبور . — ابن اياس . — يته اوراده شاه بذاقك محرمده مصره التجا ايلديكنى بازيبور .

اواسطندہ طرف پادشاہیدن امر اولندی . فقط بوتشیت دخی عثمانیلرک علیہنہ اولہرق نتیجہ لندی . بذاق بکہ معاون اولان اردو مغلوب و میخال اوغلی اسکندر بک شجیعانہ حرب ایشی ایسہدہ اوغلیک میدان حربیدہ مقتولیتی کوردکن صکرہ اسیر دوشہرک علاہ الدولہ طرفندن اظہار صداقت ضمتہ مصرہ سوق اولندی [۱] .

پش سندر آز فاصلہ لر ایلہ دوام ایتمکدہ اولان بوحاربہ لردہ ہر نہ قدر مصر لیلر ہر دفعہ سندنہ غالب کلشہر ایسہدہ ویردکری تلفات و دوچار اولدقہری کونا کون ضرر لر فوق العادہ ذیلہ جک بر رادہدہ اولدینی کبی محاربہ اوزادقہ اقتصادی برطاقم مشکلاتہ دخی تصادف ایتمکدہ ایدیلر . آناطولی طرفیسلہ مصرہ برچوق امتہ آرتق کیتمز اولدیضدن پیاغ ، کورک و سائرہ کبی اشیاء و حتی کولہ و جوارینک فیثاتی مصردہ پک زیادہ ترغ ایندی . مع مافیہ ایکی طرفدہ مصالحہ یہ یا ناشمدیضدن [۲] و باخصوص علاہ الدولہ و قہ سندنہ عثمانیلرک انہزامندن بالاستفادہ ینہ اتا بک از بک قومانداسی تحتندہ اولہرق چوق زماندن بری امثالی کورولماش جسم بر اردونک ۱۸۹۵ سنہ سی ربیع الاخرک اون بششہجی کونی مصردن

[۱] بومرکک ہانکی موقعدہ وقوع بولدیقنہ دائر تاریخلریمزک ہیچ برندہ برقیہدہ تصادف ایدمدک . یالکز ابن ایاس البستان طرفنی کوستریور ، (ج ۲ ، ص ۲۵۹) : « وفیہ (ربیع الاخر ۱۸۹۴) جاءت الاخبار بان شاه بضاع بن دلقادر حضراتی الابلستین ومعه طائفۃ من عسکر ابن عثمان وکبس علی أخیه علی دولات و قبض اشین من اولادہ » . بناء علیہ معرکہ مذکورہ نک ربیع الاول ایچندہ یاخود بوندن اول وقوع بولدیقی آکلاشیلور .

[۲] مع مافیہ مصالحہ ضمتندہ صدر اعظم و سردار داود پاشادن قاصد کلدیکنی ابن ایاس (ج ۲ ، ص ۲۶۰) شویلہ یازیور : « وفیہ (یعنی جدای الاخرہ ۱۸۹۴) قدم قاصد من عند داود پاشا وزیر ابن عثمان یبشر علی السلطان بان یبعث قاصداً الی ابن عثمان لعل أن یکون الصلح فردلہ الجواب اذا أطلق تجار الممالیک الذین عنده وبعث مفاتیح القلاع الی أخذها کاتبناہ فی أمر الصلح وأرسلنا لہ قاصداً ولكن جرى بعد هذه الواقعة امور شتی » . — عثمانی تاریخلرنده بویادہ برقید یوقدر .

حرکتی و علاء الدله نك عسکری ده بو اردویه التحاق ایله می
کیفتاری حربك یکیدن باشلايه جفنی مشر اولمقله^[۱] دولت عثمانیه
طرفندنه لازم کلن تدارکات یاپلدی . مصر اردوسی قیصریه اوزرینه
بورودی . اردوی هایونه سردار نصب اولنان هرسك اوغلي احمد پاشاده
آناطولی عسکريله قره حصار صاحب طریقله اول جانبه حرکت ایتش
ایدی که پاشای مشارالیهك بو اوچنجی مصر سفیردر . بو سفرك
نتیجه سی حقنده تاریخلرده بیوک باختلاف موجود در . خواجه سمدالدین
وعالی^[۲] مصر بلك قیصریه بی محاصره یه باشلادقاری حالده احمد پاشانك
قره حصار نو جیسندن سیچانی اووه یه ورودی خبری آلتجه محاصره دن
فراغت ایدوب تخریب بلاد ایچون قرامان ولایتده نیکده بی و آندن
ارکلی ولارنده بی استیلا ایتدکلی مسموع پادشاهی اولنجه زیاده سیله
تأثری موجب اولدیندن سلطان بایزید خانك بالذات سفره عزیمت قرار
وردیکنی حتی بشککاشه نقل هایون اولوب مالزمه حریه نك اسکداره
نقلنه باشلانديغنی سوبلیورلر . هر نه قدر بعض وزرا بو محله سفر موجب
مخاطره اولدیندی بیلدیر مشر سه ده غضب سلطانی قورقوسندن کیمسه برشی
دیگمه جسارت ایدمه مش ایکن منلا عرب نامیله معروف ولان علماء
عصر دن مولانا زین الدین علی جرأت ایدوب بایزید خانی حربه عزیمت
فکرندن وازیکیر مشدر که اشته بو صورته مصر له بر مصالحه عقدی ایچون
برآدیم آتلش اولبور^[۳] .

[۱] ابن ایاس (جلد ۲ ، ص ۲۶۳) بو عماره نك ملك اشرف قایتبای ایله
عثمانی پادشاهی آراسنده وقوع بولان عماره لوك صنوک اولدیندی دخی افاده ایلبور .
[۲] تاج التواریخ ، ج ۲ ، ص ۶۵ الخ . — عالی کنه الاخبار ، بالاده
مذکور نسخه ده ، ص ۵۵۳ .

[۳] تاج التواریخ ، ج ۲ ، ص ۶۵ . — عالی ، کنه الاخبار ، بالاده مذکور
نسخه ده ، ص ۵۵۴ .

بالاده مکرراً استنی ذکر ایلدیکمز ابن ایاسک « بدایع الزهور فی وقایع الدهور » نامیله تألیف ایدوب مصرده ۱۳۱۱ سنه هجریه سنده طبع اولنان تاریخنده موضوع بحث اولان شو صوک وقایع حقنده بعض نقصان اولدینی کورینیور . حالبوکه مورخ موسی الیه اوزمانلرده برحیات وقاهرده بولندیئندن بو نقصان نظر دتی جلب ایدیور . فقط آلمان مورخلرندن وایل تاریخ خلفاسنده (ج ۵ ، ص ۳۵۰) و ۸۹۱ ایله ۹۱۲ سنلری آراسنده کی وقایعی شامل بولنان ابن ایاسک « بدایع الامور فی وقایع الدهور فی اخبار الدوله الملك الاشرف قانصوه الغوری الاشرقی » نام غیر مطبوع دیگر برأرنده [۱] هر سک اوغلی احمد پاشانک دیگر متعدد امرای عثمانیه ایله برابر قیصریه محاربه سنده ازبک طرفندن اسیر ایدیلرک بالاده (صحیفه ۲۰۲) تعریف اولنان عین مراسم ایله وزنجیر بند اولدقلمری حالده ۸۹۶ سنسی محرمنک برنده قاهره یه ایصال و آنجیق عقد صلحی متعاقب هر سک اوغلیله برابر میخال اوغلی اسکندر بکی و پادشاهک برمریسنی [۲] سلطان قایتبایک اطلاق ایدرک استانبوله اعاده ایتدیکی مندرجدر . دیگر طرفدن ابن ایاس تاریخنک مطبوعنده هر سک اوغلتک بودفمه کی اسارتنه دائر برسوز اولدینی کبی اسکندر بکک اطلاق محرر اولدینی حالده برابرنده هر سک اوغلتک ده بولندینی مندرج اولمامه سی جای تأملدر .

(مابعدی وار)

خلیل ادهم

- [۱] پارس کتبخانه ملیسنده بولنان بو اثرک اسکی نوصروسی ۶۸۲ ایدی . شمدی ۱۸۲۴ نوصرو ایله مرقددر . کاتب چلبی کشف الظنونده بونی قید ایتمه مشدر .
- [۲] اسمی یوقدر ، بلکه سعیدالدینک میخال اوغلی اسکندر بکله برابر اولدینی خبر ویردیکی آماسیه بکی (منجم باشی ، ج ۳ ، ص ۴۱۵) خضر بک اوغلی محمد پاشادوکه ترجمه حالرنده شهزاده سلطان احمده اتابک ولالا اولوق اوزره کوستربلکده در .